

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. IV. De Horarum initio. Cur à versu Domine labia mea aperies, incipiat nocturna synaxis. Quid sit mysticè aperiri labia. Completorio cur praemittatur hic Versus, Convertite nos Deus salutaris noster. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

met, probet actio. Non incurvet terrenum opus quem fides cœlestium erigit. Qui te dicis in Christo manere, debes sicut ipse ambulavit, & tu ambulare. Quod si propriam gloriam quæris, florenti invides, absenti, detrahis, reponis lædentite: hoc Christus non fecit. Confiteris te nosse Deum, factis autem negas. Non rectè planè, sed impiè linguam Christo, animam dedisti diabolo. Vides quod non faciat hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione. Sed nec opera quamvis recta rectum cor efficere sufficiunt sine fide. Rectas ergò studeamus facere vias nostras, & studia nostra: levemus corda nostra cum manibus ad Deum, ut toti recti inveniamur fidei nostræ rectitudinem rectis actibus comprobantes. Ut enim, ait Sanctus (γ) Calixtus Papa, Non benè vivit, qui non rectè credit.

§. IV.

DE HORARUM INITIO

Cur à versu Domine labia mea aperies incipiat nocturna synaxis. Quid sit mysticè aperiri labia. Completorio cur præmittatur hic versus, Convertite nos Deus salutaris noster. Conversio vera quæ sit. Ira Dei duplex. Vsus multiplex hujus versiculi, Deus in adjutorium meum intende.

I. **O**Mnes horæ Canonicæ à primo versiculo Psalmi sexagesimi noni, *Deus in adjutorium meum intende*, usu immemorabili incipere solent. Huic in Nocturna synaxi versum *Domine labia mea aperies* ex Psalmi 50. præmittit Ecclesia Romana, postponunt Monachi. In Completorio autem præponitur ferè ab omnibus Ecclesiis Psalmi 84. versiculus, *Convertite nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam à nobis*. Initio itaque nocturnæ precis labia clausa in Completorio petimus aperiri, Dominum exorantes, ut qui labia olim Prophetæ calculo mundavit ignito, nostra quoque dignetur

γ Calixt. epist. 1.

purgare, & aperire. Nam cum dicat Scriptura, (a) *Non est speciosa laus in ore peccatoris*, quis audeat divinas laudes immundis labiis decantare, ni prius obstructa per peccatum oris claustra misericorditer aperiat ille, qui solus potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nemo enim potest laudare Deum, nisi Deus aperiat labia, ut ostendit (b) Augustinus contra duas epistolas Pelagianorum. Alioquin suggillabit nos durissima illa exprobratione, (c) *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & projecisti sermones meos retrorsum.* Ad rem (d) Chrysostomus: Peccatum suapte natura linguam astringit, & os obturat. Quam sententiam complens (e) Ambrosius ait; Cujus ergò labia aperit Deus, hunc peccati absolvit reatu. A vinculis itaque peccatorum absolvi petimus, cum dicimus, Domine labia mea aperies. Et quia justus prior accusator est sui, accusamus nos ipsos ante orationem confitentes peccata nostra, quatenus reconciliati per gratiam Dei facilius exaudiri mereamur. De impiis scriptum est, (f) quia dixerunt, *Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est?* Et idè oratio illorum erit execrabilis: (g) At labia Sponsæ, labia fidelis animæ dulcia, & purpurea dicuntur esse sicut favus distillans, sicut vitta coccinea. Cum ipsi sponso, inquit (h) Gilbertus Abbas, Sponsa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labii, & lingua altera. Tunc cordis labia verè melle delectationis distillant divinæ: imò non tam distillant, quam fluunt, quoniam hora illa in melleas affectiones tota convertitur. Beata vicissitudo, quando de corde Sponsæ quædam fluentia mellis emanant in Dilectum, & ab ipso redundant in Sponsam. Ad locum enim unde exeunt hæc mellis flumina revertuntur, ut iterum fluant. Boni favi in labiis Sponsi,

a Eccli. 14. 9. b Aug. lib. 2. cap. 8. c Psalm. 49. d Chryf. in ps. 50. e Ambros. ibid. f Psalm. 11. g Cant. 4. 3. 11. h Gilberte, in Cant. Serm. 34.

& Sponsæ eructantes ex hoc in illud, & invicem rorantes amoris dulcedinem. Ille desuper irrorat gratiam, ista deorsum actionem gratiarum. Rursus labia Sponsæ purpurea dicuntur esse sicut vitta coccinea. Per coccinum enim charitas intelligitur, quæ est vinculum perfectionis; sicut autem vitta constringit crines, ne diffluant; sic anima Deo dilecta labia sua cohibet, ne verbum malum, & inutile proferens extra se diffundatur. (i) *Apertio oris illius inflammatio est, & semper laus Dei in ore ipsius.*

II. Cum autem Oratio cordis sit, non labiorum; miror cur Ecclesia ante orationem labia sibi, non cor postulet aperiri. Sed notandum quod usus labiorum non tantum ad eloquium, sed etiam ad osculum est: consociant enim se mutuo osculantium labia, animis videlicet ad mutuam congressum accedentibus, ut ait (k) Chrysostomus: cumque templum Dei simus, sicut limina templi, ita os osculamur, per quod ingreditur Christus, quando communicamus. Igitur Ecclesia dum dicit, *Domine labia mea aperies*, non tam petere videtur divinum auxilium ad laudes ejus dignè annunciandas, quam mysticam labiorum purificationem ad castissimum dilecti osculum recipiendum. Felix anima, quæ propriæ conscientiæ testimonio intus erudita cœlestis Sponsi osculo se idoneam cognoscit. Felicior, quæ unctione magistra sentiens quanta sit gratia diffusa in labiis Sponsi, osculum ejus jam amore æstuans fiducialiter petit. Felicissima planè, quæ ad ipsum osculum dignanter admissa divinæ suavitatis innarrabile gaudium in fervore spiritus experitur, & torrente ubertimo sempiternæ voluptatis in plenitudine gratiarum inebriatur. O mihi si liceret è fœtenti cœno iniquitatum mearum tantisper assurgere, & terrenarum sordium excusso pulvere te Domine deprecari, ut labia mea aperias, & oris impuritatem emundes. Peccavi

i Eccli. 20. 15. k Chris. Hom. 30, in 2. ad Cor.

enim, justissime Judex, qui judicas æquitatem, peccavi in cœlum & coram te: jam non sum dignus levare oculos meos à terra, quanto minus videre faciem tuam, ad oris tui osculum aspirare? Provolvar itaque pavidus, & tremens ante vestigia pedum tuorum, & de intimis visceribus longa trahens suspiria lacrymis meis pedes tuos rigabo. Plorabo coram te, qui fecisti me, mala quæ feci; nec à planctu, & oratione cessabo, donec audiam auditionem bonam, verbum consolationis; (l) *Remittuntur tibi peccata tua: donec dicas,* (m) *Consurge, consurge, excutere de pulvere, solve vincula colli tui captiva filia Sion; donec sonet in auribus meis vox illa gratissima,* (n) *Ecce sanus factus es, jam noli peccare.* Tunc adjutus gratia tua, auctus virtute, fiducia confortatus non confundar præsumere potiora. Erectus de stercore sedebo forsitan cum Principibus, & robur accipiens à potenti dextera tua faciem tuam Domine requiram, & quod non sine pavore, ac tremore dico, ad os tuum caput attollam, sperans omnino ut adimpleas me lætitia cum vultu tuo.

M E T R U M   X X X I X .

O Tremende Rex polorum,
 Vindex maxime criminum,
 Cui potestas, & maligni
 Vis est arbitra pectoris.
 Te requiro, ad te revertor,
 O mentis vigor, ô amor,
 Qui labores, & dolores,
 Et curas hominum vides.
 Parce fonti, parce servo
 Mortis perpetua reo,
 Quem catenis alligatum
 Hostis tartareus tenet.

l Luc 7. 47. m Isai. 52. 2. n Joan. 5. 14.

Tolle

Tolle culpas, solve nexus,

Vt te perpetuo canam.

Vt videntes me solutum

Vinculis horribilis necis

Angelorum turba psallant

Quæ spes sit lacrymantibus.

III. Solent corporales indigentia, rerumque labentium cura, & variarum imaginum confusa phantasmata orantium mentes per diem sæpius distrahere, & perturbare: quapropter initio Completorii, quod ultimum diei Officium est, versiculum illum decantamus, *Converte nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam à nobis.* Hac enim hora ab officiis activæ vitæ ad contemplationis studium convertimur, & sedato carnalium affectionum tumultu, gustare & videre desideramus quam bonus sit Deus. Per peccatum avertitur homo à Deo, & convertitur ad creaturam: *Averterunt se, inquit, (o) & non servaverunt pactum.* Et, (p) *Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.* Dum verò per pœnitentiam revertitur quis ad Deum, Deus eum convertit ad se per immissionem gratiæ, & ab eodem iram suam avertit per remissionem pœnæ. Quid est autem quod cum oramus, (q) *Converte nos Domine ad te, & convertemur:* ipse è contrario respondet (r) *Convertimini ad me & ego convertar ad vos?* An hoc nimirum, quod fides Catholica protestatur, arbitrii nostri libertatem cum gratiæ prævenientis efficacitate inconcussam manere, adeoque nos liberè Deum trahentem sequi, sicut ille fortiter nos trahit, qui dixit (s) *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum?* Sic ait (t) Bernardus Theologus verè Theodidactus: *Tolle liberum arbitrium, non erit quod salvetur. Tolle gratiam, non erit unde salvetur. Nec dare potest salutem nisi*

o Psal. 77. p Osee 9. 10. q Thren. 5. 21. r Zach. 1. 3. s Joan. 6. 44. t Bern. de grat. & lib. arbitrio.

Deus, nec capere valet nisi liberum arbitrium. (u) Sedulius quoque in explicatione Epistolę Pauli ad Romanos; Velle, inquit, & currere meum est; sed ipsum meum sine Dei auxilio non est meum: nam ipsa voluntas à Domino preparatur, & Deus est qui operatur in nobis & velle, & perficere. In nullo igitur glorandum, ut Ecclesia Lugdunensis in libro de tribus Epistolis docet, quia nostrum nihil est, & sine me nihil potestis facere, dicit Dominus: tanta est tamen bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quę sunt ipsius dona. Sed hæc acerrimis scholasticorum concertationibus diu in scholis agitata tutius est simpliciter credere, quam mendaci hominum statera curiosius examinare. Nam, sicut eleganter scribit S. (x) Prosper Rhegiensis Episcopus, quę sit discretionis istius in secreto consilio Dei causa, vel ratio, & supra facultatem humanę cognitionis inquiritur, & sine fidei diminutione nescitur: modo confiteamur neminem immeritò perdi, neminem meritò liberari. Nisi enim Deo vocante, docente, salvante, nemo venit, nemo eruditur, nemo salvatur.

I V. Illud autem quod præcipit Dominus, ut convertamur ad ipsum, existimat (y) Bernardus doctor egregius esse mysterium regni Dei, & secretum consilium, quod solis credatur amicis. Nam quo me vertam, inquit, ut convertar ad te Domine Deus meus? *Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades.* Quo convertar ad te? Supra, an infra? ad dexteram, an ad sinistram? Audiamus scripturam, quam conversionem nos edoceat. *Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvulus iste, non intrabitis in regnum cælorum.* Agnosce planè quo velit Dominus ut convertamur. Ad parvulum converti necesse est ut discamus ab eo, quia mitis est, & humilis corde. Ad hoc si-

u Sedul. in epist. ad Rom. cap. 9. x Prosp. ep. ad Rufinum de grat. & lib. arbitrio. y Bern. Ser. 2. in cap. jejunii.

quidem parvulus datus est nobis. Quid inflaris ô homo ; Quid extolleris sine causa ? Sublimis quidem Dominus, sed non ita proponitur tibi, ne fortè dicas, Elevata est magnificentia ejus super cœlos, & non potero ad eam. Prorsus vos filii Adæ, ait (z) Abbas Igniacensis, qui nimis grandes estis in oculis vestris, & in gigantæam enormitatem per superbiam excrevistis: *Nisi conversi fueritis, & effecti sicut parvulus iste, non intrabitis in regnum cœlorum.* Ego sum ostium regni, ait parvulus iste: nisi incurvetur altitudo virorum, non eos admittet humilitatis janua. Idè nimirum conquassabit capita in terra multorum: & qui elati accedunt, repulsi capite illiso cadent retrorsum. Quid enim ? Adhuc tu superbis terra, & cinis, postquam Deus factus est humilis ? Adhuc magnus es in oculis tuis, postquam Deus parvulus factus est sub oculis tuis ? Ille semetipsum exinavit, ut penè videretur esse nihil, sine quo factum est nihil: & tu in immensum inflaris, extolleris existimans te aliquid esse, cum verè sis nihil. Ipse te seducis. Quod si verè humiliatus fueris, & in toto corde revertus ad omnipotentem, tunc fiet sermo, qui scriptus est (a): *Convertam eos, & miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt, quando non projeceram eos.* Idè post petitionem conversionis oramus consequenter; Et averte iram tuam à nobis: nam impietas impii non ei nocebit in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua. Loquimur autem de ira Dei, quæ ad interitum peccatores perducit, de qua scriptum est (b): *Nequando irascatur Dominus, & pereatis de via justa.* Alia enim ira, qua peccantibus irascitur ad salutem, desideranda nobis est, summisque precibus flagitanda ne fortè dicat Dominus, *Recessit zelus meus à te, ultra non irascar tibi.* Oro Domine, ut irascaris mihi in præsentî seculo, quatenus in futuro misericordias fideles consequi merear. Verumtamen cum iratus fueris, miseri-

z Guerric. Ser. 1. de Nat. Domini, a Zach, 10, 6. b psal. 7.

cordiæ memor eris, sicut dicit (c) Psalmus: *Iratus es, & misertus es nobis.* O ira misericors, exclamat (d) Berengosius Abbas, quæ sic irascitur, ut subveniat: sic minatur, ut parcat: sic aufert, ut restituat: sic tradit, ut eripiat: sic destruit, ut munit: sic abjicit, ut recipiat! O quam salubris indignatio, quæ sic avertit, ut respiciat: sic claudit, ut aperiat: sic exigit, ut dimittat: sic dejicit, ut erigat: sic perdit, ut requirat: sic amittit, ut custodiat. O ira misericors, & incomparabilis misericordia, quæ ab omnibus vitiis humana semper emundat præcordia: per quam peccator invitatur ad veniam, justus ad vitam, martyr ad palmam, confessor ad gloriam. Non enim miseretur, nisi irascatur, qui ob hoc prius irascitur, ut postea misereatur. Prævenit enim ira, ut sequatur misericordia: prævenit lacryma, ut sequatur venia: prævenit pœnitentia, ut sequatur indulgentia.

V. (e) Cistercienses Monachi, qui regulam S. Benedicti ad literam exactissimè observant, memoratum versiculum ante Completorium cantare non solent, id enim in Regula non invenitur expressum, cum dicat S. Pater; In primis semper diurnis horis dicatur versus, *Deus in adjutorium meum intende.* Porro hunc versum, *Deus in adjutorium meum intende,* semper in usu fuisse apud antiquos Monachos (f) Cassianus rei monasticæ solertissimus, & primarius auctor exequitur. Hic namque versiculus, ait ille, non immeritò de toto scripturarum excerptus est instrumento. Recipit enim omnes affectus quicunque inferri humanæ possunt naturæ, & ad omnem statum, atque universos incursum propriè satis & competenter aptatur. Habet siquidem adversus universa discrimina invocationem Dei, habet humilitatem piæ confessionis, habet sollicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet considerationem fragi-

c Psalm. 59. d Bereng. Ser. 1. de SS. Martyrib. e Bened. reg. c. 18. /
Cassian. coll. 19. cap. 19.

litatis suæ, exauditionis fiduciam, confidentiam præsentis, semperque astantis præsidii. Qui enim jugiter suum invocat protectorem, certus est eum esse semper præsentem. Habet amoris, & charitatis ardorem, habet insidiarum contemplationem, inimicorumque formidinem, quibus perspiciens semetipsum diu noctuque vallatum, confitetur se non posse sine sui defensoris auxilio liberari. Hic versiculus omnibus infestatione dæmonum laborantibus inexpugnabilis murus est, & impenetrabilis lorica, ac munitissimus clypeus. Hujus versiculi Oratio in adversis ut eruamur, in prosperis ut fervemur ne extollamur, incessabili jugitate fundenda est. Hujus inquam versiculi meditatio in tuo pectore indirupta volvatur. Hunc in opere quolibet, seu ministerio, vel in itinere constitutus decantare non desinas. Hunc & dormiens, & reficiens, & in ultimis naturæ necessitatibus meditare. Hæc & alia plura diffusissimè Cassianus. Tantò autem sollicitius divinum auxilium initio orationis invocandum est, quantò acrius eo tempore invisibiles hostes contra nos certamen instituunt. Nam, ut S. Joannes (g) Climacus scribit, Cum insonuit signum spiritualis tubæ ad orationem vocans invisibiliter conveniunt inimici: & alii quidem cum experrecti fuerimus nos ut iterum decumbamus lectulo hortantur. Expecta, inquit, dum compleantur principales hymni, sicque demum in Ecclesiam proficisceris. Alii cum ad orationem assistere cœperimus nos in somnum præcipitant. Alii suadent ut invicem in Ecclesia colloquamur. Alii præter consuetudinem ventrem immodicè stimulant. Alii mentem nostram in turpes cogitationes pertrahunt. Alii super parietem reclinare nos ut debiles admonent. Nonnunquam verò oscitare etiam immodicè faciunt. Nonnulli risum nobis movent, ut per hunc ad indignationem contra nos Deus provocetur. Alii per summam desidiam

g Climac. gr. 18.

festinare nos in versuum pronuntiatione impellunt. Alii contra Psalmodiam protrahere voluptatis causa hortantur. Nonnunquam verò ori etiam assidentes nostro ita illud claudunt, ut vix aperiri posse videatur. An autem vetus Ecclesia ante D. Benedictum horis Canonicis hunc versiculum præmiserit incertum est: nec extat hujusmodi ritus indicium aliquod apud antiquos Scriptores, & quod modò ex Cassiano recitavimus de privata oratione intelligi debet, ut Joannes (b) Lorinus vir multæ lectionis observat.

§. V.

DE SIGNO CRUCIS.

Hora Canonica à signo Crucis incipiunt. Signi hujus antiquitas, & virtus ex sanctis Patribus. Quæ ratione manu exprimat. Alia quædam de Cruce obiter notantur.

I. **A** Saluberrimo signo Crucis omnes horas Canonicas auspiciari solemus. Nam dum Sacerdos sacrarum precum initio divinum postulat adjutorium, eo nos contra diabolicas fraudes armamus, orantes fieri nobiscum signum in bonum, ut videant qui oderunt nos, & confundantur, quoniam Dominus psallentes adjuvat, & consolatur. Hujus tremendi, ac sacratissimi signi quanta sit virtus, quanta antiquitas, quanta potentia, si collectis hinc inde è sanctis Patribus, aliisque Scriptoribus Ecclesiasticis sententiis, & testimoniis accuratè recensere voluero, integrum volumen scribendum erit, aded multa mihi est in hanc rem parata supellex. Ex uberrima igitur messe Spicilegium faciam. S. (a) Clemens Romanus signum Crucis appellat infractum signum, quia sicut signum rem custodit, cui appositum, & impressum est, ita Crux

b Lorin. in ps. 69. a Clem. l. 1. const. Ap. cap. 16.